

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ-ІНТЕРТЕКСТЕМИ В КОНТЕКСТІ ПОЕТИЧНОГО ІДІОСТИЛЮ (на матеріалі поезії Бориса Влаха)

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.
Випуск 2 (44)
УДК 821.161.1-1:81'373.7

DOI:10.24144/2663-6840/2020.2(44).151–156

Зайченко Н., Паламарчук О. Фразеологізми-інтертекстеми в контексті поетичного ідіостилю (на матеріалі поезії Бориса Влаха); кількість бібліографічних джерел – 17; мова українська.

Анотація. Стаття присвячена розгляду актуальних питань функціонування фразеологічних одиниць (ФО) у постмодерністському поетичному дискурсі. Мета роботи – з'ясувати місце і роль фразеологізмів-інтертекстем у формуванні індивідуально-авторського стилю сучасного російського поета Бориса Влаха. З 773 віршів збірника «Праздник ожидания праздника» методом суцільної вибірки виділено більш 250 вживань ФО; визначено особливості взаємодії трансформованих ФО з іншими вербальними одиницями в рамках окремого вірша; визначено специфіку реалізації їх інтертекстуального потенціалу в макротексті. Основний лінгвістичний метод дослідження – описовий, використовувалися прийоми компонентного, контекстуального і дискурсного аналізу. Констатується важлива роль у персональному дискурсі Б. Влаха фразеологічного компонента як одного з конститuentів концептуально-смислового і образно-виражального простору на рівні поетичного мікро- і макротексту. Ідіостиль поета, перебуваючи у загальному руслі постмодерністського поетичного дискурсу, вирізняється самобутністю, особливою креативністю у трансформації узуальних ФО, а також ідіоматики сучасного російського мовлення. Встановлено, що образно-змістовою домінантою виступає концепт ЖИТТЯ у протиставленні його антиподу СМЕРТЬ. У їх об'єктивації значне місце відведене фразеологізмам-інтертекстемам, їх парадигматико-синтагматичній взаємодії з іншими вербальними і невербальними засобами відповідно до інтенціонального задуму поета. Результати дослідження емпіричного матеріалу є підтвердженням правомірності інтерпретації ФО як інтертекстем у системі матеріальних знаків інтертекстуальності і її мовленнєвої реалізації. Перспективи дослідження пов'язуються із з'ясуванням вивченням особливостей використання фразеологізмів-інтертекстем в образній об'єктивації окремих концептів на матеріалі українського і російського поетичного мовлення.

Ключові слова: інтертекстуальність, фразеологізми-інтертекстеми, постмодерністський поетичний дискурс, ідіостиль, концептуальна домінанта, семантичний і образно-виражальний простір тексту.

Постановка проблеми. Функціонування фразеологічних одиниць (далі – ФО) в поетичному мовленні є предметом сталого інтересу вітчизняних і зарубіжних, зокрема російських, мовознавців. Нові підходи до висвітлення цього питання з'явилися з утвердженням у лінгвістичній парадигмі поняття «інтертекстуальність». На зламі ХХ і ХХІ століть воно стало провідною ознакою постмодерністського дискурсу, розширивши також дослідницькі горизонти традиційної проблеми «побутування» ФО в художньому мовленні. Прикметною особливістю останнього часу стала активізація дискурсного підходу до їх розгляду, детермінованого, з одного боку, еволюцією поглядів науковців на статус фразеологізмів як матеріальних знаків інтертекстуальності, а з іншого – динамічними процесами в поетичному мовленні – виникненні нових дискурсів, жанрів, комунікативних просторів [Доброва 2018, с. 5].

Аналіз останніх досліджень. У численних працях українських і російських мовознавців останніх двох десятиліть (дисертаціях, монографіях, аналітичних статтях) висвітлюється широке коло питань, з якого виокремимо два аспекти, дотичні до тематики статті: 1. Статусний характер ФО у системі мовних репрезентантів інтертекстуальності, зокрема, співвідношенні щодо них понять «інтертекстуальність» і «прецедентність», у різний спосіб трактованих у спеціальній літературі (М. Алефіренко, Н. Горова, Д. Гудков і В. Красних,

І. Іванова, М. Кільдяшев, К. Ковальова, В. Макаров, А. Мелерович, В. Мокієнко та ін.). 2. Функціонування фразеологізмів у текстовій площині постмодерністської поезії «на всьому її просторі – від елітарної літератури до масової» [Ковалев 2010, с. 7] з мережевою поезією та її жанрами включно (Ю. Бартош, Г. Берестнева і Ю. Вертелов, М. Доброва, О. Маленко, Ю. Маркітантов, О. Мурашова, Є. Редкіна, К. Станіславська, Н. Тропіна, М. Фокіна, С. Чемеркін, В. Чернявська, О. Шумейко та ін.). Предметом наукових розвідок слугують як структурно-семантичні, класифікаційні аспекти трансформованих (ненормативних, оказіональних – в іншій термінології), так і функціональні особливості текстової реалізації ФО в системі зображально-виражальних засобів; тексто- та смислопороджувальна роль ФО у втіленні ідейно-художнього задуму автора. Звертає на себе увагу, що в полі зору українських і російських дослідників «паперової» літератури перебувають переважно титульні поети, значно рідше – автори «нехрестоматійного цензу» [Маленко 2010, с. 413] – поети маловідомі або відомі в певних колах, як от і російський поет Борис Влаха, чия творчість слугує об'єктом нашої розвідки.

Актуальність теми зумовлюється, таким чином, текстоцентричною спрямованістю сучасних мовознавчих досліджень фразеології і необхідністю глибшого осмислення реалізації інтертекстуального потенціалу ФО в контексті персонального

дискурсу поетів постмодерністського спрямування, в тому числі і тих, чия творчість не була дотепер предметом спеціального розгляду.

Мета розвідки – з'ясувати місце і роль фразеологізмів-інтертекстем у формуванні індивідуально-авторського стилю російського поета Бориса Влакка в загальному контексті постмодерністського поетичного дискурсу. Досягнення мети забезпечується виконанням таких **завдань**: 1. Виокремити корпус ФО-інтертекстем, ужитих в його поетичній збірці «Праздник ожидания праздника [Влакко 2018]. 2. Здійснити аналіз репрезентативних для його індивідуально-авторської манери особливості взаємодії ФО-інтертекстем з іншими одиницями контексту в межах окремого твору. 3. З'ясувати специфіку реалізації інтертертекстуальних потенцій ФО в організації концептуально-семантичного простору поетичного макротексту.

Методи і методики дослідження. Основним лінгвістичним методом є аналітично-описовий з використанням прийомів компонентного, контекстуального і дискурсного аналізу.

Виклад основного матеріалу. Зрослий інтерес лінгвістів до питань практичної реалізації функціональних властивостей фразеологізмів у поетичному мовленні відбувається на тлі перманентної дискусії щодо статусу ФО у системі матеріальних знаків інтертекстуальності і прецедентності, а відтак, визнання/невизнання їх у функціональному плані як інтертекстем. Аналіз існуючих протилежних щодо цього точок зору представлений у низці праць відомих науковців (М. Алексеєнко, М. Алефіренко, М. Гаспаров, Ю. Караулов, О. Кубрякова, В. Мокієнко, О. Селіванова, Ю. Степанов, В. Телія, А. Чепасова та ін.), а також представників молодшої генерації (М. Добрава, К. Зінурова, К. Кузьміна, В. Халєєва, І. Чумак-Жунь та ін.). Тому обмежимося тут лише стислим викладом засадничих положень, на яких ґрунтується подальший аналіз фактичного матеріалу.

В інтерпретації ФО ми поділяємо думку В.М. Телії про фразеологізми як «мовні експоненти культурних знаків, що вміщують у собі всі типи інформації, представлені, проте, у фразеологізмі у вигляді «згортки» (свёртки – в автора), готової до вживання як текст у тексті» [Телія 1996, с. 8] (тут і далі – переклад Н.З., О.П.). Таке розуміння ФО дозволяє кваліфікувати їх як інтертекстеми – «особливі одиниці мови, поряд із інтертекстемами-пареміями, які в різний спосіб виявляють у мовленні свої інтертекстуальні властивості, зумовлені їхньою належністю до різних мовних рівнів» [Мокієнко 2003, с. 15]. Важливо також наголосити, що «фразеологізм – безконтекстна, безособова цитата, яка належить не комусь конкретно, а мові; за допомогою фразеологізму до тексту вводиться *безособовий носій мови, людина загалом, чіє безособове висловлювання привласнює мовець тексту і з яким у даному рядку він ідентифікує себе*» [Золян 2013, с. 213] (виділення наше – Н.З., О.П.). Наведена думка набуває особливого значення в контексті дискусії щодо відсутності авторства, анонімності

ФО подібно до інших «легітимних» прецедентних феноменів. З цього погляду, поет – «мовець тексту», привласнюючи ФО – «безособове висловлювання», вступає з ним у діалогічні відношення, виявляючи при цьому особливості індивідуально-авторської манери осмислення закладеної у фразеологізмі інформації. Зазначимо також, що поняття «індивідуально-авторський стиль» та «ідіостиль»; «поетичне мовлення» і «поетичний дискурс» вживаються далі як синоніми. «Кожен дискурс, – за влучним висловом Ю. Степанова, – це один з можливих світів. У світі бідь-якого (постмодерністський не є винятком – Н.З., О.П.) дискурсу діють свої правила синонімічних заміни, свої правила істинності, свій етикет. Це – можливий (альтернативний) світ, це – один із можливих світів» [Степанов 1995, с. 43]. Одним із можливих світів є, безперечно, поетичне мовлення, яке, «з точки зору його функціонування як матеріалу для побудови поетичного тексту однаково, що поетичний дискурс, який, своєю чергою, може розглядатися також як текст, якщо він актуалізується в *деякій* певній статичній побудові» [Трофимова 2015, с. 158]. Зайве доводити, що в таких текстах на всіх його рівнях віддзеркалюється персональний дискурс автора. А відтак, правомірною, на нашу думку, є й інша інтерпретація співвідношення понять «дискурс» і «текст». Здійснюючи лінгвопоетичний аналіз текстової площини віршованих творів на рівні мікро- і макротексту, ми маємо можливість скласти обґрунтоване уявлення про характерні риси ідіостилу поета, передусім, на лексико-фразеологічному рівні. Таке уточнення видається слушним з огляду на відсутність, наскільки нам відомо, будь-яких публікацій щодо індивідуально-авторського стилю Б. Влакка. Доречно навести в цьому контексті анотацію до його поетичної збірки: «У книзі здійснено спробу представити в достатньому обсязі творчість московського поета Бориса Влакка за останні 20 років. Радість і смуток, зустрічі й розлуки, життя і смерть – все, чим сповнене життя кожної людини, осмислене автором із властивою йому доброю самоіронією і вірою в прекрасне». Варто додати до цієї стислої, але досить промовистої характеристики поета, що він народився 1958 року в Житомирі, де провів дитинство. 2001 року став лауреатом премії «Золоте теля», заснованої 1997 р. Веде поетичну рубрику на сайті ironicpoetry.ru/authors/vlahko-boris.

Відомо, що найважливішою ознакою ідіостилу будь-якого автора є особливості його слововжитку, які розкриваються на лексико-фразеологічному рівні поезії. Наш інтерес до поезії Б. Влакка визначається, передусім, вагомих прошарком фразеологізмів у словесній площині його віршів. У 773 віршах виявлено більше 260 випадків уживання 205 фразеологізмів. Абсолютна більшість цих одиниць належить до фразеологічного фонду літературної російської мови, зафіксованого, зокрема, ФСРЯ і входить до колективного тезаурусу носіїв російської мови. Лише близько одного відсотка авторського тезаурусу складають фразеологізми жаргонного і арготичного характеру, що є виразною прикметою сучасного розмовного мовлення. Аналіз

і опис фразеологічного компонента поетичної збірки, як і різноманітність прийомів інтертекстуального включення ФО та їх трансформації, потребує спеціального висвітлення; у нашій розвідці ці питання розглядаються на конкретному ілюстративному матеріалі.

Найбільш особистісним компонентом індивідуальної манери автора є, на думку фахівців, «образна система, безпосередньо пов'язана з естетико-філософською концепцією автора» [Тураєва 1986, с. 44]. «Тема і образ, – зауважує російська дослідниця, – в їх перетині – відбивають особливості сфери, з якої поет запозичує теми для порівняння й образи для їх поширення і які, входячи до загальної системи твору, пов'язані зі світосприйняттям автора» [Тураєва 1986, с. 46]. Аналіз під цим кутом зору поверхневої і глибинної структур тексту дозволяє стверджувати, що, по-перше, глобальною сферою таких запозичень до поезії є саме життя в його багатогранному вимірі, спроектоване на життя самого автора (як це зазначено в анотації до збірки), і, по-друге, цей же феномен є художнім концептом поетичного макротексту. Як концептуальна сутність ЖИТТЯ виступає невід'ємним складником мегаконцепту ЛЮДИНА в нерозривному зв'язку з універсальними категоріями ПРОСТІР та ЧАС [Приходько 2013, с. 184], що зумовлює різноманітні прояви життя в його фізичній і когнітивно-духовній сутності. Цей базовий художній концепт вербалізований у текстовій площині поетичної збірки російською лексемою *жизнь*, яка слугує і словом-лейтмотивом, і словом-образом, і словом-ключем [Фонякова 1985, с. 143]. Це впливає, зокрема, з авторської презентації книги: «Книжка эта, как и самая моя жизнь, – взбалашанная и непричесанная. Стихи в ней перемешаны как Бог на душу положит» [Влахко 2018, с. 4]. Не можна не помітити також відчутного перегуку назв обох збірок Б. Влахко: «Стихи праздных лет» (2001) та «Праздник ожидания праздника...» (2018), що викликають у читача певне (ширше чи вужче) коло асоціацій. Асоціативно-семантична мережа формується взаємодією узуальних і переносних значень лексем *праздник – праздный, праздный – разный*, що наближаються за семантичними або формальними ознаками. Додамо до цього традиційну поетичну формулу, «концептуальну метафору *праздник жизни*» [Павлович 2007, с. 420]. Пор. її вживання у відомих контекстах О. Пушкіна, М. Лермонтова та афоризмом з роману Ільфа і Петрова «Дванадцять стільців»: «мы чужие на этом празднике жизни». Певно, не є випадковим й інтертекстуальний перегук з назвою книги оповідань Фазіля Іскандера «Праздник ожидания праздника».

Розглядаючи далі особливості формування індивідуально-авторських образів, опорним компонентом яких є фразеологізми, варто наголосити на двох інтерпретативних моментах щодо цього. Йдеться, з одного боку, про трактування образу як явища конкретного тексту, про, так би мовити, ситуативну образність, а з іншого, – про пояснення значення образу на основі певного смислового інваріанта, що формує парадигму образів. Такими

метафоричними моделями, поряд із зазначеними вище «життя → свято», є «життя → рух (движение)» [Павлович 2007, с. 339]. Серед смислових інваріантів антиподу життя – смерть Н.Павлович зазначає такі: «смерть → животное, смерть → конь. Конь смерти. Кони гибели» [Павлович 2007, с. 432].

У межах статті немає можливості висвітлити результати повного аналізу художньо-образного втілення в поетичному дискурсі Б. Влахко обох членів універсальної опозиції, тому обмежимося фрагментарним розглядом авторського осмислення поняття «смерть» як невідворотності, як неминучості завершення земного буття. Досить показовим, на наш погляд, є, по-перше, експліцитне винесення слова «смерть» на початок збірки і, по-друге, вибір з великої кількості узуальних ФО зі значенням 'померти' виразів *склеить лапы, отбросит коньки*, які, безвідносно до джерела їх походження, кваліфікуються як арготизми [Грачев, Мокиєнко 2000, с. 95]. Проаналізуємо два контексти з цими ФО-інтертекстемами, з'ясувавши деякі особливості реалізації їх інтертекстуального потенціалу.

(1) *Вокруг удивляются часто, / зачем я живу, на руках неся неснимаемо лапы / и вечно шагая в коньках. // Друзья, мне легка моя ноша, / и, сколь не плодятся годам, / коньков ни за что не отброшу и склеятся лапам не дам* (Немного о себе, с. 12)

(2) *...Отговорила роцца золотая. / Но – не Влахко. От водочки с пивком / его нельзя отговорить, болтая / берёзовым весёлым языком. // Вот, ежели, солидны и бокасты передо мной разлягутся моржи / и примутся друг дружке клеить лапы / «Моментом», намекая «всё, вяжи», / я б, может, и слегка..., но далеко не ... / Лишь только если разом три коня возникнут вдруг – и сходу двинут кони / ко мне – есть шанс отговорить меня... (Неесенинское, или Дивертисмент про меня, осень, водочку, пиво и смерть, с. 214).*

Відразу зазначимо, що семантичний простір вірша організується в парадигматиці наскрізною семою 'рух', яка в різний спосіб імплікована в семантичній структурі лексем і фразеологізмів. Характерною особливістю інтертекстуальної взаємодії аналізованих субстандартних ідіом вірша «Немного про себя» (1) є їхня подвійна актуалізація, а також утворення нових смислів компонентів ФО. У текстовій площині вірша відбувається накладання кодифікованого значення фразеологізмів 'померти' з семантикою компонентів вільного словосполучення: дієслів руху *нести, шагать* і субстантивів – назв засобів пересування (руху). Те, що оточення сприймає як дивацтво, в авторській інтерпретації набуває символічного характеру: ласти на руках і ковзани на ногах – це своєрідна пересторога самому собі, постійне нагадування – рух, навіть з перешкодами, це – життя, відсутність руху, зупинка – смерть. Безумовно, таке трактування не позбавлене суб'єктивності, адже смисли, висловлені автором і декодовані читачами, не є тотожними.

Привертає також увагу вислів *мне легка эта ноша* в другій строфі, що асоціативно пов'язується з метафоричною моделлю *жизнь → ноша* та по-

етичними формулами *бремя жизни, ноша бытия* [Павлович 2007, с. 414]. Позначені авторською індивідуалізацією також прийоми трансформації ФО. Результатом структурно-граматичної (парадигмальної і функціональної) модифікації узуального фразеологізму *склеить ласты – склеиться ластам (не дам)* є формування нових логічних зв'язків, зміна модального і прагматичного забарвлення всього тексту. Поет, відкидаючи всупереч здоровому глузду аксіому про тлінність життя, смертність людини, підсилює свою думку загальною заперечною спрямованістю текстової організації: частка і префікс *не, не-*; подвійне заперечення *ни за что не*. Разом із Я-суб'єктом у другій строфі вірша на противагу ВОНИ-суб'єкту (люди) вказані засоби додають експресії створеному Влахом ситуативного образу в межах парадигми життя → рух.

Одним із важливих конститuentів художнього концепту *життя* є семантична домінанта 'спосіб життя' в його просторово-часовому вимірі – «*по дороге от роддома к кладбищу*» (Про меня, с. 253) – і в проекції на поняття «смерть». Покажемо щодо цього є вірш «*Неесенинское, или Дивертисмент про меня, осень, водочку, пиво и смерть*» (2). Як бачимо, вже в заголовку визначено лейтмотив 'смерть'; тематичні доміанти вірша – сам поет як предмет зображення і саморефлексії; символічна пора життя – осінь; згубні для життя звички – *водочка, пиво*. У цей ланцюжок вписується музичний термін *дивертисмент* (1. концерт з окремих музичних, танцювальних і декламаційних номерів. 2. частина драматичного спектаклю (іноді оперного або балетного), що складається зі співу, танців, комічних сценок, пародій й інших номерів розважального характеру) [ЛІЕ 2007, с. 278]. Винесене на першу позицію заголовка слово *Неесенинское* є вербальним сигналом діалогічності поезії Б. Влакка з російським поетом-класиком. Власне кажучи, відчуття діалогічних зв'язків із класичною поезією (вітчизняною і світовою) є характерною рисою поетів постмодерністського спрямування, яка, щоправда, в різний спосіб реалізується в межах їхнього персонального дискурсу [Ковалев 2010; Маленко 2010]. Оскільки висвітлення цих безперечно цікавих питань не входить до кола завдань нашої розвідки, обмежимося двома зауваженнями: 1. Борис Влакко, як це витікає з аналізу його поезії, комфортно почувається у «світі текстів» класичної російської поезії – від Олександра Пушкіна до Йосипа Бродського. 2. Аналізований вірш Б. Влакка і відому поезію С. Єсеніна «*Отговорила роцца золотая...*» можна розглядати як дві лінгвопоетичні моделі постмодерністського і класичного поетичних текстів.

Повертаючись до аналізованого вірша, зазначимо, що його образна структура формується на основі перехрещення предметної і смислової ліній, конкретного і художнього простору вірша. Об'ємний семантико-асоціативний комплекс створюється текстовою взаємодією на поверхневому і глибинному рівнях такими одиницями: *отговорила, отговорить, моржи, клеить ласты, «всё, вяжи», три коня, двинуть кони*. Наскрізна для по-

етичного макротексту фразеологічна домінанта *ласты склеить* імплікована у контекст предметної ситуації «латати клеєм «Момент» зняряддя для плавання» – *клеить ласты*. Фразеологічне значення 'померти' розгортається далі «залапкованим» висловом – реакцією автора «*всё, вяжи*» як натяк на смерть. Імперативна форма російського дієслова *вязать (вяжи)*, щоправда, викликає у читача різноспрямовані асоціації через багатозначність цієї лексеми. Порівняймо: 1. *Вязать – связать* 'соединять' – ласты ('руки'); склеить ('связать') → давній звичай зв'язувати небіжчикові руки. 2. *Завязывать – завязать разг.* Изменить прежний (обычно пагубный) образ жизни, отказавшись от спиртных напитков, наркотиков...; покончить [БТС, с. 315].

Тематична домінанта 'смерть', винесена в заголовок вірша, знаходить своє фразеологічне вираження в жаргонному виразі *двинуть кони* 'померти', синонімічним до вже згадуваних ФО *коньки отбросить*, а також словосполученням *три коня*. У слов'янській мовній свідомості кінь – це символ як життя, так і смерті: *смерть-конь, конь смерти* [Павлович 2007, с.432].

Вербальним сигналом інтертекстуального перегуку текстів є багатозначне дієслово *отговорить (отговорила)*, вжите в єсенінському тексті – джерелі прецедентного феномена «*Отговорила роцца золотая...*» й у вірші Б.Влакка. Наведемо словникові значення: 1. Отговорить... Убедить не делать чего-л. 2. Кончить говорить. *Мать отговорила, я встал и ушел (*Отговорила роцца золотая берёзовым весёлым языком* (Есенин) [БТС, с. 742]. Досить промовистою є ілюстрація цього словникового значення рядком російського поета, що набули (і сам поет, і його текст) статусу прецедентних феноменів. У художньо-образному просторі вірша «*Неесенинское...*», на відміну від оригінальної поезії, реалізовано обидва значення дієслова. Прийом мовної гри, використаний автором усвідомлено, цілеспрямовано – не заради каламбуру, а задля підвищення експресивного заряду віршованого твору, інтенційним засобом якого є, певно, неготовність автора вилучити з тріади *життя – спосіб життя – смерть* її серединний компонент. Насамкінець наголосимо: у своєму дискурсі Борис Влакко зі властивим йому граничним самовираженням репрезентує світ таким, яким він його бачить, своєрідно об'єктивуючи його лексико-фразеологічними засобами російської мови.

Висновки. Результати проведеного аналізу дозволяють зробити такі попередні висновки. В ідіостилі Бориса Влакка віддзеркалюються основні особливості постмодерністського поетичного мовлення. Характерною рисою індивідуально-авторської манери поета є вагомий фразеологічний компонент у текстовому просторі поетичної збірки, сформований відповідно до естетично-художньої концепції автора, зумовленої його світоглядними і морально-етичними настановами. Трансформація нормативних і субстандартних ФО в поетичних текстах вирізняється креативністю, специфічно-авторськими механізмами творення ситуативної

образності, ядром яких слугують фразеологізми-інтертекстеми у взаємодії та перетині їх парадигматичних і синтагматичних характеристик з іншими вербальними засобами.

На прикладі лінгвопоетичного аналізу окремих віршів продемонстровані можливості ФО-інтертекстем в образному втіленні базових художніх концептів поетичного дискурсу Б. Влакха життя – смерть та їх включеності до загальної парадигматики образів.

Отримані в процесі аналізу результати доповнюють емпіричну базу для теоретичного осмислення й обґрунтування інтертекстуального статусу фразеологізмів поряд з іншими розрядами інтертекстем і в певному сенсі верифікують теоретичні постулати.

Перспективи дослідження пов'язуються із зіставним вивченням особливостей використання фразеологізмів-інтертекстем в образній об'єктивізації окремих концептів на матеріалі українського і російського поетичного мовлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. БТС – Большой толковый словарь русского языка. Санкт-Петербург: Норинт, 2001. 1536 с.
2. Влакхо Борис. Праздник ожидания праздника. Москва: Новый хронограф, 2018. 552 с. Режим доступу: ru-ru. facebook.com/boris.vlahko
3. Грачев М.А., Мокиенко В.М. Историко-этимологический словарь воровского жаргона. Санкт-Петербург: Фолио-пресс, 2000. 256 с.
4. Золян С.Т. Семантическая структура поэтического текста. Москва: Книжный дом ЛИБРО-КОМ, 2013. 228 с.
5. Ковалёв П.А. Поэтический дискурс русского постмодернизма. Автореф. дисс...докт. филол. наук. Орёл, 2010. 43 с. Режим доступу: <https://www.disscat.com/content/poeticheskii-diskurs-russkogo-postmodernizma>
6. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / авт.-уклад. Ю.І. Ковалів. Київ: Академія, 2007. Т.1
7. Маленко О. Лінгвоестетична інтерпретація буття в українській поетичній мовотворчості (від фольклору до постмодернізму). Монографія. Харків: ХІФТ, 2010. 488 с.
8. Мокиенко В.М. Интертексты и текст в славянских языках /Интертекст в художественном и публицистическом дискурсе. Магнитогорск, 2003. С. 4–27. Режим доступу: library.ru >item
9. Павлович Н. Словарь поэтических образов. На материале русской художественной литературы XVIII-XX веков. В 2 т. Т. 1. Москва: Эдиториал УРСС, 2007. Режим доступу: pseudology.org/literature/SlovarPoetobrazov
10. Приходько А.Н. Концепты и концептосистемы. Монография. Днепропетровск, 2013. 307с. Режим доступу: eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/1/Prykhodko_Concept_and_concept_systems.pdf
11. Степанов Ю.С. Альтернативный мир, Дискурс, Факт и принцип Причинности (Язык и наука конца XX века): Сб. статей. Москва: РГГУ, 1995.432 с. Режим доступу: abuss.narod.ru/Biblio/Stepanov
12. Телия В.Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвистический аспекты. Москва: Языки русской культуры, 1996. 288 с.
13. Трофимова Ю.М. Лингвистика поэтического текста. Монография. Саранск: Изд-во Мордовского ун-та, 2015. 172 с. Режим доступу: fld.mrsu.ru/wp-content/uploads/2010/02/monografiya_Trofimova/pdf
14. Тураева З.Я. Лингвистика текста: Текст, структура, семантика. Москва, 1986.
15. Фоянкова О.И. Ключевые слова в художественном тексте /Sborník prací filozofické fakulty Brněnské univerzity: A33, 1985.
16. ФСРЯ: Фразеологический словарь русского языка /под ред. А.И. Молоткова. Москва: Русский язык, 1986.
17. Dobrová M. Ruské frazeologizmy v internet-diskursu: funkční aspekt. Dis.práce. Olomouc, 2018. Режим доступу: Theses.cz/id/mwdq3r/Dobrova_Disertace

REFERENCES

1. BTS (2001) – Bolshoy tolkovyy slovar russkogo yazyika [Great Dictionary of Russian language] Sankt-Peterburg: Norint. 1536 s. [in Russian].
2. Vlahko B. (2018) Prazdnik ozhidaniya prazdnika [Holiday of Waiting for the Holiday]. Moskva: Novyy hronograf. 552 s. access mode: ru-ru. facebook, com/boris.vlakhk [in Russian].
3. Grachev M.A., Mokienko V.M. (2000) Istoriko-etimologicheskii slovar vorovskogo zhargona [Historical-ethnological dictionary of the Vorov jargon]. Sankt-Peterburg: Folio-press. 256 s. [in Russian].
4. Zolyan S.T. (2013) Semanticheskaya struktura poeticheskogo teksta [Semantic structure of the poetic text]. Moskva: Knizhnyy dom LIBRO-KOM. 228 s. [in Russian].
5. Kovalyov P.A. (2010) Poeticheskii diskurs russkogo postmodernizma [Poetic discourse of Russian postmodernism]. DSc. the author's abstract: 10.02.02. Oryol. 43 s. Access mode: <https://www.disscat.com/content/poeticheskii-diskurs-russkogo-postmodernizma> [in Russian]
6. Literaturoznavcha entsyklopediia: u 2 t. / avt.-uklad. Yu.I. Kovaliv. (2007) [Literary encyclopedia]. Kyiv: Akademiia. T. 1 [in Ukrainian]
7. Malenko O. (2010) Linhvostetychna interpretatsiia buttia v ukrainskii poetychnii movotvorchosti (vid folkloru do postmodernizmu). Monohrafiia [Linguistic-aesthetic interpretation of life in Ukrainian poetic language

creation (from folklore to postmodernism). Monography]. Kharkiv: KhIFT. 488 s. [in Ukrainian]

8. Mokienko V.M. (2003) Intertekstemy i tekst v slavyanskikh yazykakh /Intertekst v hudozhestvennom i publicisticheskom diskurse [Intermediates and text in Slavic languages / Interact in domestic and public discourse]. Magnitogorsk. S. 4–27. access mode: library.ru >item [in Russian].

9. Pavlovich N. (2007) Slovar poeticheskikh obrazov. Na materiale russkoy hudozhestvennoy literatury XVIII – XX vekov [Dictionary of poetic images. On the material of the Russian art literature of the 18th – 20th century]. V 2 t. T. 1. Moskva: Editorial URSS. access mode: pseudology.org/literature/Slovar Poetobrazov [In Russian]

10. Prihodko A.N. (2013) Koncepty i konceptosistemy. Monografiya [Concepts and concept systems. Monography]. Dnepropetrovsk. 307 s. access mode: eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/1/Prykhodko_Concept_and_concept_systems.pdf [in Russian].

11. Stepanov Ya.S. (1995) Alternativniy mir, Diskurs, Fakt i princip Prichinnosti. [Alternative World, Discourse, Facts and Principles of Causality]. Yazyk i nauka konca XX veka: Sb. statey. Moskva: RGGU. 432 s. access mode: abuss.narod.ru/Biblio/Stepanov [In Russian].

12. Teliya V.N. (1996) Russkaya frazeologiya. Semanticheskii, pragmaticheskii i lingvisticheskii aspekty [Russian phraseology. Semantic, pragmatic and linguistic aspects]. Moskva: Yazyki russkoy kulturyi. 288 s. [in Russian].

13. Trofimova Yu.M. (2015) Lingvistika poeticheskogo teksta. Monografiya [Linguistics of a poetic text. Monography]. Saransk: Izd-vo Mordovskogo un-ta. 172 s. access mode: fld.mrsu.ru/wp-content/uploads/2010/02/monografiya_Trofimova/pdf [in Russian].

14. Turaeva Z.Ya. (1986) Lingvistika teksta: Tekst, struktura, semantika. [Linguistics of the text: Text, structure, semantics]. Moskva [in Russian].

15. Fonyakova O.I. (1985) Klyuchevyye slova v hudozhestvennom tekste [Keywords in fiction]. Sbornik prací filozofické fakulty Brněnské univerzity: A33 [in Russian].

16. FSRYa (1986) – Frazeologicheskii slovar russkogo yazyka /pod red. A.I. Molotkova [Phraseological Dictionary of the Russian Language]. Moskva: russkiy yazyk [in Russian].

17. Dobrová M. (2018) Ruské frazeologizmy v internet-diskursu: funkční aspekt. Dis.práce. Olomouc. access mode: Theses.cz/id/mwdq 3r /Dobrova_Disertace [in Czech].

PHRASEOLOGISMS-INTERTEXTS IN THE CONTEXT OF POETIC IDIOSTYLE (BASED ON THE POETRY OF BORYS VLAKHKO)

Abstract. The article deals with current issues of the functioning of phraseological units in postmodern poetic discourse. The purpose of the work is to clarify the place and role of phraseological units-intertexts in the formation of the individual author's style of the modern Russian poet Borys Vlahko. Of the 773 poems in the collection «Holiday of Waiting for the Holiday», more than 250 phraseological units were selected by the continuous sampling method and the features of the interaction of transformed phraseological units with other verbal units in a separate poem were analyzed. Further, there were revealed the specifics of the implementation of their intertextual potential in macrotext. The main linguistic research method is descriptive, using the techniques of component, contextual and discursive analysis. There was underlined the important role in the personal discourse of B. Vlahko of the phraseological component as one of the constituents of the conceptual-semantic and figurative-expressive space at the level of poetic micro- and macrotext. The poet's idiosyle, being in the general line of postmodern poetic discourse, is distinguished by originality, special creativity in the transformation of the common phraseological units, as well as the idioms of modern Russian speech. It has been established that the concept of LIFE is the figuratively-meaningful dominant, in contrast to its antipode, DEATH. In their objectification, a significant place is given to idioms-intertexts in their paradigmatic-syntagmatic interaction with other verbal and non-verbal means in accordance with the intentional intent of the poet. The study results of empirical material confirm the legitimacy of the interpretation of phraseological units as intertexts in the system of material signs of intertextuality and their speech implementation. The research perspectives are to be associated with a comparative study of the features of using phraseological units-intertexts in the figurative objectification of individual concepts based on the material of Ukrainian and Russian poetic speech.

Keywords: intertextuality, idioms-intertexts, postmodern poetic discourse, idiosyle, conceptual dominant, semantic and figurative-expressive text space

© Зайченко Н., Паламарчук О., 2020 р.

Неоніла Зайченко – кандидат філологічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури, Київ, Україна; <https://orcid.org/0000-0001-7315-8587>

Neonila Zaichenko – PhD, Professor of the Department of Foreign Languages, National Academy of Arts and Architecture, Kyiv, Ukraine; <https://orcid.org/0000-0001-7315-8587>

Ольга Паламарчук – кандидат філологічних наук, професор, завідувач кафедри слов'янської філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київ, Україна; <https://orcid.org/0000-0002-5703-5496>

Olha Palamarchuk – PhD, professor, Head of the Department of Slavic Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine; <https://orcid.org/0000-0002-5703-5496>